

Opgave 1 Opiaten in de Verenigde Staten

De Verenigde Staten (VS) hebben al jaren te maken met een opiatencrisis. Opiaten zijn legale pijnstillers die worden voorgeschreven na zware operaties of bij ernstige ziektes die hevige, chronische pijn veroorzaken. Het nadeel van opiaten is dat ze verslavend zijn. In de VS schrijven artsen sinds de jaren '90 veel opiaten voor. Inmiddels zijn miljoenen Amerikanen verslaafd aan deze pijnstillers, met verregaande gevolgen. Zo zijn sommige opiaatverslaafden hun baan en huis kwijtgeraakt, of ze verwaarlozen hun kinderen. Bovendien is een half miljoen Amerikanen gestorven aan een overdosis. Over wie verantwoordelijk is voor deze opiatencrisis, lopen de meningen uiteen. Er wordt zowel gewezen naar hebzuchtige farmaceuten en de vrije markt als naar de opiaatverslaafden zelf. Volgens journalist Patrick Radden Keefe ligt de verantwoordelijkheid bij farmaceuten die zich gewetenloos verrijken met de verkoop van opiaten. De farmaceutenfamilie Sackler misbruikte volgens hem de verslavende werking van opiaten om een miljardenwinst te maken. Volgens anderen kun je dit de Sacklers niet kwalijk nemen. Zij handelen immers volgens de regels van de vrije markt: niet de Sacklers, maar de Amerikaanse medicijnmarkt is verantwoordelijk voor de opiatencrisis. Volgens de Sacklers zelf verdienen zij hun geld op een eerlijke manier met wettelijk goedgekeurde pijnstillers die goed werken. Verslaving is volgens hen het gevolg van verkeerd gebruik van de pijnstillers. En de mensen die deze pijnstillers nemen, zijn zelf verantwoordelijk voor hoe ze met hun medicijnen omgaan.

- 3p 1 Geef aan wat de neoklassieke economische opvatting over hebzucht als aanjager van economische ontwikkeling inhoudt. Leg vervolgens uit dat het standpunt van de Sacklers over verantwoordelijkheid te verdedigen is vanuit deze neoklassieke opvatting. Geef tot slot vanuit de verslaafde gebruikers een argument **tegen** de neoklassieke opvatting van de Amerikaanse medicijnmarkt, met het begrip 'autonomie'.

De Sacklers stuurden, ondanks de verslavende werking van de pijnstillers, vertegenwoordigers naar artsen om hen met reizen en diners te verleiden meer pijnstillers voor te schrijven aan patiënten met chronische pijn. Succesvolle vertegenwoordigers kregen hoge bonussen, ook als uit verkoopanalyses bleek dat er artsen waren die zo veel pillen per week uitschreven dat patiënten wel verslaafd moesten zijn geraakt. Volgens Keefe blijkt uit deze agressieve manier van reclame maken voor hun verslavende pijnstiller dat de Sacklers uit waren op eigen gewin. Immanuel Kant zou deze handelwijze van de Sacklers onvrij noemen. De goede wil is volgens hem het grondprincipe van ons handelen.

- 1p 2 Leg uit dat de goede wil volgens Kant een absolute waarde is.
- 1p 3 Leg uit dat de Sacklers volgens Kant **niet** gehandeld hebben volgens de specifieke eis van de wetsvorm van het goede handelen.

Keefe beschrijft dat de Amerikaanse overheidsinstantie die medicijnen goedkeurt, is beïnvloed door de Sacklers. De inspecteur die de pijnstillers van de Sacklers goedkeurde, kreeg daarna een fantastische baan bij de Sacklers. Achteraf bleek dat hij tijdens de goedkeuringsprocedure meeschreef aan de bijsluiter, waarin staat dat de pijnstillers bij lage dosering niet verslavend is. Daarbij was informatie achtergehouden:

tekst 1

In een van de klinische studies [...] met patiënten [...] meldden twee van de zeven proefpersonen dat ze ontwenningssymptomen kregen als ze stopten met het nemen van zelfs lage doses van het medicijn. Toch beweert de bijsluiter [...] dat patiënten met doses van 60 mg of lager onmiddellijk kunnen stoppen zonder bijwerkingen.

bron: Patrick Radden Keefe, Het pijnstillersimperium, 2021

Keefe oordeelt dat de claim van de Sacklers dat 'hun opiaat niet verslavend is bij lage dosering' niet waar is.

- 1p 4 Leg met tekst 1 uit dat de claim van de Sacklers niet waar is, maar volgens het logisch positivisme van de Wiener Kreis in principe wel wetenschappelijk is.

Keefe suggereert bovendien dat er bij de goedkeuring van het opiaat niet is voldaan aan de eis van waardevrijheid. Naast 'waardevrijheid' wordt er in de wetenschapsfilosofie ook gesproken van 'waardegebondenheid'.

- 2p 5 Geef weer wat het begrippenpaar 'waardevrijheid en waardegebondenheid' inhoudt. Geef vervolgens met dit begrippenpaar kritiek op het goedkeuren van het opiaat van de Sacklers.

Alasdair MacIntyre zou wijzen op het gebrek aan deugden binnen het bedrijf van de Sacklers.

Volgens MacIntyre kunnen praktijken zonder deugden de corrumperende macht van instituties niet weerstaan.

- 2p 6 Leg dit uit voor het bedrijf van de Sacklers als institutie, met:
- MacIntyres onderscheid tussen interne en externe goederen, en
 - **een** van MacIntyres deugden.

MacIntyre gebruikt in zijn opvatting over praktijken de opvattingen van Aristoteles over deugd en geluk.

- 2p 7 Leg uit dat MacIntyre met zijn opvatting over praktijken het deugdbegrip van Aristoteles actualiseert. Ga daarbij in op:
- Aristoteles' opvatting dat deugzaamheid uitsluitend bereikt kan worden binnen de polis, en
 - Aristoteles' opvatting dat de volkomen deugd **niet** is weggelegd voor de massa.

Als je ervan uitgaat, zoals de Sacklers doen, dat mensen zelf verantwoordelijk zijn voor verslaving, dan zou je de opiatencrisis kunnen oplossen door patiënten met chronische pijn consumptief weerbaar te maken. Een andere manier om de crisis op te lossen is het inperken van de neoliberale marktlogica van de medicijnmarkt, bijvoorbeeld door agressieve reclame voor verslavende medicijnen te verbieden.

Joan Tronto wijst op twee tegengestelde visies op zorg en de vrije markt: de visie dat de kwaliteit van zorg beter wordt door de vrije markt en haar eigen visie dat de vrije markt schadelijk is voor de kwaliteit van de zorg.

- 4p 8 Verdedig **beide** visies met pijnstillers als voorbeeld. Beargumenteer vervolgens met welk van deze twee visies op zorg en de vrije markt jij het eens bent. Gebruik daarbij:
- een opvatting over consumptieve weerbaarheid van patiënten die verslavende medicijnen krijgen voorgeschreven, en
 - een opvatting over het begrenzen van de neoliberale marktlogica op de medicijnmarkt.

De Sacklers en hun bedrijf zijn in de loop der jaren veelvuldig aangeklaagd door artsen, ziekenhuizen, apothekers en verschillende Amerikaanse staten. Die rechtszaken zijn jarenlang voor enkele miljoenen of zelfs miljarden geschikt. Dat betekent dat de Sacklers nooit juridisch zijn veroordeeld voor het veroorzaken van verslavingen aan hun pijnstillers en sterfgevallen door overdoses, hoewel de juridische pogingen tot een veroordeling nog steeds worden ondernomen.

De juridische afdeling van het bedrijf van de Sacklers is gigantisch en bestaat uit de beste en duurste advocaten van het land. Het bedrijf past in het Angelsaksische model van de vrije markt.

- 1p 9 Beargumenteer met het onderscheid tussen recht en moraal of het Angelsaksische model volgens jou een goede invulling is van de vrije markt. Gebruik hierbij het voorbeeld van het bedrijf van de Sacklers.